

zhovtnya 2010 r.). – Sumy: Universytet-s'ka knyha, 2010. – S. 103–104.

8. Ermylova V.V. Modelyrovanye y khudozhestvennoe oformlenye odezhdы: ucheb. posobyе dlya stud. uchrezhdenyy sred. prof. obrazovanyya / V.V. Ermylova, D.Yu. Ermylova. – M.: Masterstvo: Akademyya: Vysshaya shkola, 2001. – 184 s.

9. Medvedeva T.V. Khudozhestvennoe konstruyrovanye odezhdы: ucheb. posobyе / T.V. Medvedeva – M.: FORUM: YNFRA-M, 2009. – 480 s.

10. Tukhbatullyna L.M. Proektyrovanye kostyuma / L.M. Tukhbatullyna, L.A. Safyna, V.V. Khammatova. – Rostov n/D: Fenyks, 2007. – 283 s.

Отримано редакцією 23.02.2018 р.

УДК 378.0+372.78

Олена Яківна Зайка,

кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри теорії і методики дошкільної освіти
Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка,
e-mail: zaikkael@gmail.com

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТІСНО ЗОРІЄНТОВАНОГО ХАРАКТЕРУ СПІЛКУВАННЯ ЯК УМОВА РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

У статті аналізуються погляди дослідників на значення, суть, зміст педагогічного спілкування з точки зору принципів, закономірностей і механізмів діалогу, стимулювання культуротворчої діяльності викладача і студента. Визначається і обґрунтовується необхідність забезпечення особистісно зорієнтованого характеру взаємодії викладача і студента, студентів між собою на теоретично-пошуковому, практично-пошуковому, перетворювальному етапі розвитку художньо-творчих здібностей майбутніх педагогів.

Ключові слова: спілкування, розвиток, діалог, співпраця, художньо-творчі здібності, майбутні педагоги.

Постановка проблеми. Одним із стратегічних напрямів оновлення сучасної освіти є орієнтація вищої педагогічної школи на здійснення комплексу заходів щодо залучення студентської молоді до художньо-естетичної культури, створення умов для формування творчої особистості майбутнього педагога, реалізації його природних задатків і можливостей в освітньому процесі закладів вищої освіти.

Відповідно до досліджень особливостей розвитку художньо-творчих здібностей майбутніх педагогів немистецьких факультетів як важливої складової професійного становлення майбутнього вчителя, вихователя передбачається спрямування на емоційну насиченість навчальних занять, враховуються природні задатки особистості, рівень сприймання нею мистецтва, оцінювання новизни в мистецтві, схильність до вільного самовираження в мистецькій діяльності, усвідомлення особистістю значення творчого саморозвитку для успішного провадження художньо-педагогічної діяльності.

Важливим чинником у становленні сучасного вихователя, вчителя є міжособистісне спілкування як взаємодія між декількома людьми, що здійснюється за допомогою засобів вербального і невербального впливу, в результаті якої виникає психологічний контакт і певні відносини між учасниками спілкування.

Так, у педагогічному спілкуванні на студента впливають особистісні якості викладача і його вчинки, що співвідносяться студентом з його власним ідеалом. Забезпечення особистісно зорієнтованого характеру спілкування між викладачем і студентами, студентів між собою має на меті створення такої атмосфери занять, де студенти могли б вільно висловити свою думку, ділитися враженнями від мистецтва, обговорити творчі наміри тощо.

Аналіз досліджень і публікацій. Міжособистісне спілкування характеризується вузьким колом учасників, безпосередністю, особистісною зорієнтованістю. За А.Петровським, спілкування – це багатоплановий процес розвитку контактів між людьми, який породжується потребами спільної діяльності [1, с. 189].

Концептуальні засади проблеми спілкування розробили Н. Аксаріна, Б. Ананьєв, Дж. Боулбі, Д. Вардаман, Л. Виготський, А. Жаркова, О. Леонтєв, А. Маслоу, В. Мясіщев, С. Рубінштейн, Р. Спітц, К. Хальтерман, М. Щелованов, які вважали спілкування важливою умовою психічного розвитку людини, її соціалізації та індивідуалізації.

О. Леонт'єв класифікував міжособистісне спілкування з огляду на мотиви і цілі його учасників:

- модалне міжособистісне спілкування. Мета: психологічний контакт, відносини учасників. Мотиви спілкування знаходяться в межах самого спілкування;
- диктальне спілкування. Мета: передача інформації, бажання вплинути на дії чи погляди партнера, бажання надати емоційну підтримку тощо. Мотиви спілкування виходять за межі самого процесу спілкування [2].

Виділяють такі функції міжособистісної взаємодії:

- контактна – встановлення контакту між партнерами зі спілкування як стану обопільної готовності до прийому і передачі повідомлень;
- інформаційна – обмін повідомленнями, поглядами, задумами, рішеннями;
- спонукальна – стимуляція активності партнера до виконання ним певних дій;
- координаційна – взаємне орієнтування й узгодження дій у процесі організації колективної діяльності;
- функція розуміння – адекватне сприймання і розуміння смислу повідомлень, а також однакове розуміння намірів, установок, переживань, станів;
- емоційна функція – пробудження в партнера емоційного переживання стану іншого партнера, зміна при цьому власних почуттів і станів;
- функція встановлення відносин – усвідомлення і фіксація свого місця в системі рольових, статусних, ділових та інших зв'язків у суспільстві, в якому індивід здійснює свою діяльність;
- функція впливу – зміна стану, поведінки, особистісно-сміслових утворень партнера [3].

Найбільш фундаментальним і перспективним є підхід до педагогічного спілкування через принципи, закономірності і механізми діалогу, що дає можливість зберегти рівноправність у висловлюваних судженнях про музичний твір, де кожний учасник стимулює своїми озвученими роздумами думки свого партнера. За таких умов діалог стає, з одного боку, організаційною формою спілкування, а з іншого – основою творчого мислення, самореалізації і самовизначення особистості [4; 18].

Творча діяльність, яка обрана студентами на основі власних інтересів і цілей освіти, створює органічне середовище, оскільки особистість розвиває тільки те виховання, яке надає їй свободу пошуку і право на власний вибір. Якщо сумісне спілкування з викладачем є культуромістким, змістовним, відпадає необхідність проведення спеціальних «виховуючих» заходів, жорсткого, детального планування виховної роботи, бо сумісні творча діяльність і творчі контакти викладача і студента не підлягають точному прогнозуванню і передбаченню (творчість складно планувати, оскільки в ній діє головним чином механізм саморегуляції) [5, с. 31].

Групування декількох, часто доволі багатьох талантів біля якоїсь проблеми, справи підсилює їхній взаємовплив, взаємне стимулювання, змагання розпалює честолюбство, бажання обійти колег в тому чи іншому виді творчості [6, с. 177].

Організація спілкування, яка «необхідна в силу суспільної природи людини і колективного характеру всіх її дій» (М.Каган) має будуватися за принципами педагогічної співпраці: взаємини викладача із студентами будуються як сумісна творча діяльність; навчання, освіта і самоосвіта базуються на особистій зацікавленості людини, її індивідуальних інтересах, здібностях, гармонійному поєднанні з колективними, суспільними почуттями і намаганнями; сумісну діяльність викладача і студента, а також самостійну роботу студентів пронизує ідея подолання труднощів, досягнення складної мети; формування в студентів широкого, образного, панорамного мислення сприяє розвитку мотивації діяльності, захоплення нею; ідея вільного вибору форм, напрямів, методів діяльності також формує мотиваційну сферу, розвиває творче мислення, вміння критично оцінювати свої можливості і прагнути до самостійного вирішення все більш складних завдань; бачення студентом перспективи власної підготовки, самоосвіти і самовиховання формує цілеспрямованість. Реалізація ідей випередження в навчальній та науковій діяльності створює таку загальність в оволодінні знаннями, яка стимулює засвоєння студентом основ професійності і майстерності; формування системного мислення, вміння «згортати» і деталізувати інформацію; самоконтроль і самоорганізація; інтелектуальний фон групи, колективу, її творча атмосфера; самоврядування має бути творчим і загальним; особистісний підхід передбачає організацію виховного процесу як взаємовпливу особистостей; нові змістові контакти виховання передбачають і нове педагогічне середовище – співдружність педагогів, колег, однодумців у творчому вихованні майбутнього спеціаліста [5, с. 26–27].

До таких інтегральних якостей, які можна розглядати в скоординованих між собою «вимірах» самоспілкування і взаємовідносин з іншими суб'єктами на основі осмислення мистецьких творів, слід

віднести комунікативність, емпатію, креативність та рефлексію. Вони становлять не просто сукупність окремих характеристик художнього спілкування, а є взаємопов'язаними складовими його структури. Так, комунікативність – необхідна передумова виникнення емпатії, яка, у свою чергу, передбачає творчі реакції особистості, зокрема процеси рефлексивного самопізнання та творення свого Я [7, с. 55].

Прояв комунікативності, завдяки якій висловлювання думок стає діалогом, а його учасники – партнерами, має велике значення для обговорення мистецьких вражень у педагогічному процесі, адже художнє пізнання обов'язково передбачає врахування особливостей внутрішнього світу кожного суб'єкта, повагу до його позиції як співрозмовника і партнера спілкування, тобто установку на діалогічність – квінтесенцію «педагогіки співпраці» [7, с. 55].

Значення ідей діалогової взаємодії, що знайшли своє відображення у принципах «педагогіки співпраці», полягає в конкретизації можливих варіантів розвитку самостійності й творчого мислення суб'єкта навчання та виховання, його індивідуальності, типологічних властивостей емоційної сфери. У світлі таких пошуків переглядаються вихідні положення викладання мистецьких дисциплін, стають актуальними ключові категорії художнього спілкування, творчого самовираження, рефлексивного осягнення художнього смислу [7, с. 25].

Щоб подолати протиріччя між евристичними, проєктивними цілями і завданнями освіти та репродуктивним у своїй основі її змістом, необхідний механізм стимулювання культуротворчої діяльності викладача і студента.

Невідповідність уявлень, які переважають у студента і викладача, можуть закреслити всі педагогічні зусилля останнього. Жорстка заданість суб'єктно-об'єктних взаємин також може викликати реакцію неприйняття педагогічного впливу. Таким чином, ефект впливу однієї людини на іншу опосередковується їхніми внутрішніми, особистісними якостями.

Педагог повинен уміти швидко і правильно орієнтуватися в умовах спілкування, правильно спроектувати своє мовлення, правильно обрати зміст спілкування, знайти ефективні засоби для трансляції цього змісту, забезпечити зворотній зв'язок.

Мета дослідження – висвітлити зміст особистісно зорієнтованого спілкування викладача і студента, студентів між собою як умови розвитку художньо-творчих здібностей у майбутніх педагогів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із компонентів діяльності, що актуалізує комунікативний «потенціал» є організація спілкування, яка необхідна з огляду на суспільну природу людини і колективного характеру всіх її дій.

Визначаючи зміст розвитку художньо-творчих здібностей, виходять з того, що має бути реалізована педагогічна умова, визначена й обґрунтована в результаті теоретичного етапу дослідження: забезпечення особистісно орієнтованого характеру взаємодії викладача і студента, студентів між собою.

Теоретично-пошуковий етап – має на меті розширення знань студентів з мистецтва, зокрема усвідомлення його стильового й жанрового розмаїття. На цьому етапі першочергового значення набувають лекційні, семінарські заняття, студенти залучаються до бесід, підготовки конспектів з музикознавчої літератури та ведення термінологічних словників.

Широко використовуються прийоми «наведення» (Б. Асаф'єв) на музику (підбір певних музичних творів, які вводять людину в коло факторів, що потребують особливої уваги і допомагають адекватно сприйняти й оцінити емоційно-образні відтінки музики) [8], а також дискусивне обговорення мистецьких проблем з метою активізації оцінювального ставлення майбутніх педагогів до мистецтва.

Готуючись до лекції та в процесі її проведення, враховують такі умови, які впливають на її успіх:

- постійна підтримка двостороннього інтелектуально-емоційного контакту зі студентами, залучення до діалогу;
- застосування під час лекції різноманітних прийомів активізації уваги студентів та актуалізації їхніх знань (наприклад: пояснення, ілюстрація, демонстрація музичного матеріалу, власних вокально-інструментальних коментарів тощо);
- урахування групових та індивідуальних інтересів студентів до музичного матеріалу тощо.

Естетична активність студентів досягається вибором змісту освіти евристичними методами навчання, опорою на принципи педагогіки співпраці. Засобами включення студента в процес пошуку естетичних знань є проблемні питання на лекціях, система самостійних робіт з питань історії та теорії мистецтва, естетичного виховання, дослідницькі завдання в навчальній, позааудиторній діяльності студентів.

На практично-пошуковому етапі розвитку художньо-творчих здібностей майбутніх педагогів використовуються практичні заняття, а також можливості педагогічної практики. Основний підхід –

моделювання на практичних заняттях фрагментів концертів для дітей, проведення екскурсій мистецтвознавчого характеру, а потім практичне їх втілення в життя.

Забезпеченню особистісно зорієнтованого характеру спілкування сприяє впровадження різних форм навчальної діяльності, до яких відносять такі завдання практичних занять:

1. Скласти колекцію музичних творів за однією з запропонованих тем музичного виховання дітей: «Музика виражає настрої і почуття людини»; «Музика розповідає про тварин і птахів»; «Природа і музика»; «Казка в музиці».

2. Продумати план бесіди про походження музики, музичних інструментів або їх значення (можливо, сімейного походження).

Удосконалення виконавських умінь та навичок передбачає виконання соло, ансамблем підготовленого вдома вокального, інструментального твору (можливо, авторського походження) та невеликих словесних коментарів до нього.

Реалізація умови взаємодії викладача і студентів для розвитку художньо-творчих здібностей у майбутніх педагогів під час навчальних занять передбачає організацію художньо-педагогічного спілкування, для чого використовують цікаві приклади музичних і художніх творів, залучають студентів до спільного обговорення інформації, створюють «ситуації успіху» на заняттях.

Ілюструючи розгляд теми «Рок-музика» музичним матеріалом, обмінюються слухацьким досвідом сприймання (і в тому числі зорового) відомих виконавців рок-музики: манеру виконання, поведінку, вокальні дані, сценічну самопрезентацію відомих музикантів.

Змістом взаємодії викладача і студентів стає обмін думками, ідеями, оцінювальними підходами до музичних творів, роздумами щодо інтерпретації.

Розглядаючи еволюційні передумови виконання й сприймання музики, зокрема, теорію «Надлюдської мови» Нейдела, слід запропонувати прослухати романс С.Рахманінова у виконанні Дмитра Хворостовського «І у мене був рідний край», розповісти про те, що саме передає зміст романсу, повідомити про перше враження викладача від романсу, біографічні та інші обставини знайомства з твором, причини бажання ознайомити з твором студентів.

Так, у процесі спілкування відбувається залучення до суб'єктивного художнього досвіду, взаємне «запозичення» оцінного й емоційного ставлення до музики.

Відвідуючи за вибором один (декілька) концертів класичної музики, пропонують: заносити у «Щоденник мистецьких вражень» письмовий відгук про враження від концерту; прослуховувати в домашніх умовах спеціально записаний диск з програмою класичної музики; дати оцінку вподобаних творів з метою самоосвіти і розвитку.

Ситуація художнього спілкування здійснює стимулюючу дію на активізацію оцінної діяльності саме завдяки порівнянню вражень від прослуханого. При цьому оцінювальна думка не завжди може бути висловлена вголос.

Виявлення репертуарних, виконавських переваг, їх мотивація, уточнення індивідуальних критеріїв дозволяють виявити, що художньо-педагогічна інтерпретація музики в системі виконавської підготовки є засобом, що дає змогу якнайближче підвести студентів до опанування професійно-творчих засад музично-виховної роботи.

Під час лекцій і практичних занять передбачаються ситуації, де студенти разом, використовуючи хорове виконання під фонограму, мають змогу виявити свої вокальні здібності.

На заняттях використовують інтерактивний метод «Мікрофон», який передбачає проведення інтерв'ю студентом-журналістом у студентів-артистів з орієнтовними запитаннями: «Наведіть обставини, за яких Ви вперше виступали. Опишіть свій стан»; Охарактеризуйте пісню, яку щойно прослухали. Як би саме Ви виконали цю пісню?»

У ході рефлексивної дискусії пропонують оцінити виступи товаришів з вокальним, інструментальним твором народного або авторського походження у завданнях до тем «Народна музика» і «Камерна музика». Слухачі і глядачі звертають увагу на тембр, чистоту інтонування, дикцію своїх товаришів, виокремлюючи технічні засоби виконавців (соло; частіше, дует, тріо); зовнішню подачу (поза, жести, міміка, рухи); внутрішні засоби виконавської майстерності.

Звертаючи увагу на необхідність створення режисерського, виконавського плану твору, пропонують ввести елементи драматизації у виконання, дібрати костюми, атрибути, продумати сценічно-виконавський імідж відповідно до характеру і змісту виконуваних творів.

Перетворювальний етап розвитку художньо-творчих здібностей майбутніх педагогів передбачає, насамперед, активізацію творчої діяльності студентів, залучення студентів до виконання самостійних робіт з елементами вирішення проблем щодо кращих варіантів інтерпретації музики, а також завдань

дослідницького характеру з питань історії та теорії мистецтва, виконавства, естетичного виховання дітей; крім того, творчих завдань педагогічного характеру – вибір музичного репертуару, складання програм концертів для дітей з використанням прослуханої музики, орієнтованих на різну слухачську аудиторію.

Активізація художньо-пошукової і практично-творчої роботи відбувається шляхом застосування таких форм, як індивідуально-творчі бесіди з викладачем, групові міні-обговорення питань виконавської інтерпретації художніх творів, створення ситуацій художнього вибору.

Для розширення творчо-виконавського поля діяльності практикується залучення студентів, крім сольного виконання, до різновидів ансамблевого музикування. Найздібніші студенти залучаються до створення оригінальних художніх творів (пісень, віршів для дітей тощо).

З метою розвитку в студентів здатності до збереження творчого самопочуття в умовах прилюдної діяльності, оволодіння умінням створення діалогу із слухачською аудиторією, формування сценічно-педагогічної культури використовують методики: систематичної десенсибілізації (поступове введення стимулів фобії; когнітивної терапії, в ході якої треба зосередити увагу на художніх результатах як таких, а не самому собі і не на публіці), «щеплення від стресу» (вербальні підказки, техніка самоумовляння), методики танцювальних рухів, методу ментальної репетиції (вербальне і візуальне яскраве і детальне уявлення картини правильно виконуваного твору, яка повинна бути оптимістичною); техніку візуальних образів, що символізують вищі досягнення (Г. Вільсон) [9]; тренінги розвитку креативності С. Гіппіус: «Крила», «Суперечка піснями», «Виразні руки», «Зал живопису», «Пісне, тримай свою мелодію», «Координація рухів за допомогою пісні», «Оркестр» [10].

Індивідуалізований спосіб організації діяльності «Вечір творчого портрету» організують з одним із студентів або випускників, де демонструються авторські пісні з власним коментарем «біографій» їх створення і зв'язку з власними життєвими епізодами.

Однією з ефективних форм творчого розвитку студентів у процесі опанування виконавськими дисциплінами є складання і виконання тематичних добірок – музичних колекцій, бесід про музику; бесіди-концерти, добірки ілюстрацій для проведення дискусій на музичні теми, музичні вікторини.

Позааудиторні форми роботи зі студентами включають підготовку різних за жанром концертів (концерт-традиція, концерт-жанр, концерт-образ, концерт-інтерпретація, концерт-презентація, концерт-спадщина, концерт-настрій, концерт-дивертисмент, концерт-подорож тощо).

Студентам, які в ході спецкурсу виявили зацікавлення і бажання вдосконалювати свої вокальні навички, пропонують взяти участь у вокальному ансамблі.

Застосовуючи метод театральної драматизації, формами якого є створення режисерського плану музичного твору («Зайчику», «Подоланочка», «Маланка» тощо), постановки музичних вистав, музично-літературних композицій (музичний театр), студентів готують до втілення цих форм у практику дошкільних закладів, університетських виховних заходів для дітей співробітників, викладачів.

Взаємодія викладача і студентів, що включає співтворчість, орієнтовану на розвиток інтересу в студентів до художньо-мистецької діяльності, виявляється у використанні компонентів технології навчання в співпраці, в тактовній корекції художньо-мистецької діяльності студентів, у врахуванні бажання студентів взяти участь у культурних заходах і спільній художньо-мистецькій діяльності.

На базі театру запроваджують традиційне передноворічне свято-казку. Користь такої форми розвитку художньо-творчих здібностей вбачається в тому, що вона має бути добровільною творчою діяльністю на основі інтересів та власних прагнень студентів до самореалізації, які набувають професійної спрямованості, потреби в побудові виховної діяльності на засадах виконавської творчості, в реалізації власних здібностей. Це виражається, зокрема, в тому, що на свято, яке проводиться для дошкільників, ті студенти, які на педагогічній практиці є керівниками хореографічних колективів, театральних або лялькових гуртків, за домовленістю вводять виступи своїх вихованців до сюжету свят, що сприяє реалізації здібностей вихованців.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок з напрямку. Отже, забезпечення особистісно зорієнтованого характеру спілкування як умови розвитку художньо-творчих здібностей у майбутніх педагогів передбачає створення обставин художньо-виконавської діяльності, у процесі якої студенти з інтересом виконують завдання виконавсько-творчого спрямування, бачать мету виступів не тільки у власному естетичному задоволенні, а й у прагненні зробити мистецтво надбанням широкої дитячої аудиторії.

Список використаних джерел та літератури

1. Петровский А. В. Личность. Деятельность. Коллектив / Артур Владимирович Петровский. – М. : Политиздат, 1982. – 255 с.

2. Леонтьев А. А. Искусство как форма общения. Психологические исследования / А. А. Леонтьев. – Тбилиси : Мецниереба, 1973. – С. 213–222.
3. Куницына В. Н. Межличностное общение : учебник для вузов / Н. В. Казаринова, В. Н. Куницына, В. М. Погольша. – С-Петербург, 2001. – 544 с.
4. Горбенко С. Пріоритетні напрями розвитку сучасної музичної освіти. Професійно-художня освіта України : зб. наук. праць / С. Горбенко / редкол.: І. А. Зязюн (голова), В. О. Радкевич, Н. М. Чепурна (заступники голови) та ін. – К.; Черкаси : Видавництво «Черкаський ЦНТЕІ», 2007. – Вип. IV. – С. 16–23. – Режим доступу: <http://www.ipto.kiev.ua/files/pxo/pxo4.pdf>.
5. Крылова Н. Б. Формирование культуры будущего специалиста : метод. пособие / Н. Б. Крылова. – М. : Высш.шк., 1990. – 142 с.
6. Гончаренко Н. В. Гений в искусстве и в науке / Н. В. Гончаренко. – М. : Прогресс, 1991. – 179 с.
7. Рудницька О. П. Основи викладання мистецьких дисциплін : навч. посіб. / О. П. Рудницька. – Київ : Експрес, 1998. – 183 с.
8. Асафьев Б. В. Избранные статьи о музыкальном просвещении и образовании / Б. В. Асафьев; ред. и вступ. ст. Е. М. Орловой. – 2-е изд. – Л. : Музыка, 1973. – 144 с.
9. Вильсон Гленн. Психология артистической деятельности : Таланты и поклонники / Гленн Вильсон; пер. с англ. – М. : Когито-Центр, 2001. – 384 с.
10. Гиппиус С. В. Тренинг развития креативности. Гимнастика чувств / С. В. Гиппиус. – СПб. : Речь, 2001. – 346 с.

Елена Яковлевна Заика,

кандидат педагогических наук, старший преподаватель
кафедры теории и методики дошкольного
образования Глуховского национального
педагогического университета
имени Александра Довженко,
e-mail: zaikkael@gmail.com

ОБЕСПЕЧЕНИЕ ЛИЧНОСТНО ОРИЕНТИРОВАННОГО ХАРАКТЕРА ОБЩЕНИЯ КАК УСЛОВИЕ РАЗВИТИЯ ХУДОЖЕСТВЕННО-ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ

В статье анализируются взгляды исследователей на значение, сущность, содержание педагогического общения с точки зрения принципов, закономерностей и механизмов диалога, стимулирования культуротворческой деятельности преподавателя и студента. Определяется и обосновывается необходимость обеспечения лично ориентированного характера взаимодействия преподавателя и студента, студентов между собой на теоретико-поисковом, практически-поисковом, преобразовательном этапах развития художественно-творческих способностей будущих педагогов.

Ключевые слова: общение, развитие, диалог, сотрудничество, художественно-творческие способности, будущие педагоги.

Yelena Zaika,

Associate Professor, Candidate of Pedagogical Sciences,
the Department of the Preschool education
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv
National Pedagogical University,
e-mail: zaikkael@gmail.com

PROVIDING PERSONALLY ORIENTED CHARACTER OF COMMUNICATION AS THE CONDITION OF INTENDING TEACHERS ARTISTIC AND CREATIVE ABILITIES DEVELOPING

The article analyzes the views of researchers on the importance, essence, content of pedagogical communication in terms of principles, regularities and mechanisms of dialogue, stimulating cultural activities between teacher and student. The necessity of providing the personally oriented character of the interaction between teacher and student, between students on the theoretical-searching, practical-searching, transforming stage of developing intending teachers artistic and creative abilities is determined and grounded.

Introduction. *Interpersonal communication is interaction between several people, carried out by*

means of verbal and non-verbal influence, resulting in the psychological contact and certain relationships between the participants of the communication. Providing personally oriented communication between teacher and students and between students is aimed at creating the atmosphere of classes where students could freely express their opinions, share impressions of art, discuss creative intentions etc. In communication of teacher with student personal qualities of teacher and his actions correlated with the student with his/her own ideal influence the student. Organizing communication which «is necessary because of the social nature of a person and the collective nature of all his/her actions» must be based on the principles of the pedagogical cooperation. The content of interaction between teacher students includes exchanging thoughts, ideas, appraisal approaches to musical works, reflection on interpretation. Activating artistic and exploratory and practical-creative work was carried out through the use of such forms as individual and creative talks with the teacher, group mini-discussions on issues of performing interpretation of works of art, creating situations of artistic choice. The interaction of teacher and students includes co-creation focused on the developing students interest to artistic activity, was realized through the use of some components of learning technology in collaboration, in tactful correcting students artistic activity, in accordance with the wishes of students in the content of the class and in the joint with teacher participation in cultural events and joint artistic activities.

Purpose. *To highlight the content of the personally oriented nature of communication between teacher and student, between students as a condition for intending teachers developing artistic and creative abilities.*

Methods. *The article uses theoretical methods including the analysis of psychological and pedagogical and art history literature on the researched problem; systematizing and generalizing psychological and pedagogical experience in order to determine the conditions for intending teachers developing artistic and creative abilities; empirical methods including conversation, techniques of «guiding» to music, discussing artistic problems, problem issues at lectures, research tasks in the educational, extra-auditing activities of students, simulating at practical classes fragments of concerts for children, conducting art-study tours, interactive methods, reflective discussion, creative tasks of the pedagogical nature, individual and creative conversations with teacher, group mini-discussions on issues of performing interpretation of works of art, systematics due to desensitization, cognitive therapy, mental rehearsal; technique of visual images symbolizing the highest achievements (G. Wilson), trainings of developing creativity (S. Gippius): «Wings», «Arguing by songs», «Expressive hands», «Hall of arts», method of theatre dramatizing.*

Results. *It was concluded that one of the pedagogical conditions promoting the development of artistic and creative abilities of intending teachers is to ensure the personally oriented character of communication between teacher and student, between students achieved by filling the content of education with heuristic methods of teaching, based on the principles of cooperative pedagogy.*

Originality. *The following items have been improved: the system of aesthetic education of students in higher pedagogical establishment, pedagogical conditions of developing artistic and creative abilities, specificity of artistic activity of intending teachers, ways of training students for artistic and educational work with children and youth.*

Conclusion. *Providing individually oriented nature of communication as a condition of artistic and creative abilities of intending teachers involves creating circumstances of artistic and performing activities during which students are interested in performing the task of creative direction, seeing the purpose of performances not only in their own aesthetic pleasure, but also in an effort to make art an asset to a wide range of children's audiences. The theoretical conclusions and experimental research data can serve as a basis for updating the ways of artistic and creative abilities of intending teachers and help to improve their professional competence in general. The above mentioned issue can be further researched in the the following areas: finding integration connections between teaching professional disciplines and the development of artistic and creative abilities of students in the study of separate teaching methodics.*

Key words: *communication, development, dialogue, cooperation, artistic and creative abilities, intending teachers.*

References

1. Petrovskij A. V. Lichnost'. Deyatel'nost'. Kollektiv/ Artur Vladimirovich Petrovskij. – M.: Politizdat, 1982. – 255 s.
2. Leont'ev A. A. Iskusstvo kak forma obshcheniya. Psihologicheskie issledovaniya [Tekst] / A. A. Leont'ev. – Tbilisi : Mecniereba, 1973. – S. 213-222.
3. Kunicyna V. N. Mezhlchnostnoe obshchenie: uchebnik dlya vuzov / N. V. Kazarinova, V. N. Kunicyna, V. M. Pogol'sha. – S-Peterburg, 2001. – 544 s.
4. Horbenko S. Priorytetni napriamy rozvytku suchasnoi muzychnoi osvity. Profesiino-khudozhnia osvita Ukrainy : zb. nauk. prats [Tekst] / S. Horbenko / redkol.: I.A. Ziazium (holova), V.O. Radkevych,

- N.M. Cherpurna (zastupnyky holovy) ta in. – K.; Cherkasy : Vydavnytstvo «Cherkaskyi TsNTEI», 2007. – Vyp.IV. – S. 16-23. – Rezhym dostupu: <http://www.ipto.kiev.ua/files/pxo/pxo4.pdf>
5. Krylova N. B. Formirovanie kul'tury budushchego specialista [Tekst] : metod. posobie / N. B. Krylova. — M.: Vyssh.shk., 1990. — 142 s.
6. Goncharenko N. V. Genij v iskusstve i v nauke [Tekst] / N.V. Goncharenko. — M. : Progress, 1991. — 179 s. [205; 55].
7. Rudnytska O. P. Osnovy vykladannia mystetskykh dystsyplin: navch. posib. / O. P.Rudnytska. — Kyiv : Ekspres, 1998.— 183 s.
8. Asaf'ev B.V. Izbrannye stat'i o muzykal'nom prosveshchenii i obrazovanii / B.V.Asaf'ev; red. i vstup. st. E.M.Orlovoj. — 2-e izd. — L.: Muzyka, 1973. — 144s.
9. Vil'son Glenn. Psihologiya artisticheskoy deyatelnosti : Talanty i poklonniki [Tekst] / Glenn Vil'son; per. s angl. — M. : Kogito-Centr, 2001. — 384 s.
10. Gippius S. V. Trening razvitiya kreativnosti. Gimnastika chuvstv [Tekst] / S. V. Gippius. — SPb. : Rech', 2001. — 346 s.

Отримано редакцією 23.02.2018 р.

УДК 378.091.2 – 057.875:63

Микола Григорович Росновський,
кандидат сільськогосподарських наук, доцент
кафедри професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва
Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка,
e-mail: nicolairos52@gmail.com

ДЕМОНСТРАЦІЙНІ ПОЛІГОНИ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА В ІННОВАЦІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті розглядаються теоретичні та практичні аспекти використання демонстраційних полігонів у процесі підготовки майбутніх викладачів практичного навчання спеціальності Професійна освіта. «Технологія виробництва та переробка продуктів сільського господарства». Підкреслюється, що використання в навчальному процесі демонстраційних полігонів є важливою складовою інноваційної підготовки вказаних фахівців та дає змогу вдало поєднувати практичні та словесні методи навчання.

Ключові слова: підготовка майбутніх викладачів практичного навчання, демонстраційні полігони, інноваційні технології навчання.

Постановка проблеми в загальному вигляді. У сучасних умовах інноваційного розвитку освіти необхідний якісно новий рівень підготовки майбутнього педагога професійного навчання. Це висуває на перший план значущість розвитку у фахівців не тільки конкретних знань, умінь та навичок за фахом, але і розвиток творчого мислення і інноваційності. Актуальність інноваційної підготовки майбутнього педагога обумовлена необхідністю науково обґрунтованого підходу до розв'язання суперечності між сучасними вимогами до рівня розвитку професійної компетентності педагогів і їхньою нездатністю забезпечити необхідну якість наданих освітніх послуг відповідно до інноваційного потенціалу освіти, економіки і суспільства. Розв'язання цієї суперечності дає змогу розглядати проблему інноваційної підготовки майбутнього педагога професійного навчання як з погляду теорії, так і практики професійної освіти.

Останнім часом відбуваються суттєві зміни державної освітньої політики в Україні. Розпочато становлення нових парадигм освіти, орієнтованих на входження нашої країни у світовий освітній простір, поглиблюються тенденції диференціації освіти. У сучасному вимогливому та швидкозмінному соціально-економічному середовищі рівень вищої освіти значною мірою залежатиме від результативності запровадження інноваційних педагогічних технологій навчання, що ґрунтуються на нових методологічних засадах, сучасних дидактичних принципах та психолого-педагогічних теоріях. Тому цілком виправданим є прийняття відповідних нормативних актів на рівні держави: Законів України «Про інноваційну діяльність» та «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», Постанови Верховної Ради України «Про Концепцію науково-технологічного та інноваційного розвитку України», положення Міністерства освіти і науки України «Про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності».